

**«НИТКАМИ ЗОЛОТА ПРОШИТА БЛАКИТЬ...»
(СЕМАНТИКА ТА СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ НАЗВ
СИНЬОЇ ТА ЗОЛОТОЇ ГАМИ КОЛЬОРІВ
У ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА)**

У статті здійснено аналіз синьої та золотої гами кольорів як стрижневих одиниць індивідуального поетичного стилю Євгена Маланюка, з'ясовано особливості та закономірності вживання цих колірних значень, простежено їх функціонально-стилістичні особливості.

Ключові слова: лексичне значення, дискурс, епітет, кольороназва, метафорична конструкція, асоціація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Назви кольору протягом кількох останніх десятиліть є предметом постійного зацікавлення багатьох мовознавців (С. Єрмоленко, Л. Пустовіт, Н. Сологуб, Л. Ставицької та ін.), які вивчають проблеми семантики слова в художньому тексті. На думку

Л. Пустовіт, «сполучуваність назв кольорів з різними поняттями відбиває і закономірності використання традиційних образів, які стали певною мірою поетичними символами, і новаторське вживання назв із семантикою кольору для створення емоційно-оцінних метафоричних означень». [5, с. 257]. За допомогою кольору дослідники виявляють національно-специфічні риси мовних моделей світу, оскільки фізичному спектрові кольорів у різних мовах відповідають різні засоби його вираження. Колір є одним із основних параметрів культурної діяльності людини, бо більшість реалій як матеріального, так і нематеріального світів може бути співвіднесена з ознакою кольору. Характерно, що кожна поетична доба виробляє свою колірну палітру, своє емоційно-оцінне ставлення до неї.

Мова як динамічна система потребує аналізу її розвитку на всіх рівнях. Окреме місце у з'ясуванні цього процесу займає проблема вивчення змін семантичної структури одиниць лексичного складу мови як найбільш рухомої частини мовної системи. На сучасному етапі розвитку лінгвістики глибоко розроблена загальна теорія

значення слова, його семантичної структури, розглянуто шляхи становлення семантики слова. Цим питанням присвячені праці О. Потебні, В. Виноградова, Ю. Караулова, Л. Лисиченко, Й. Стерніна, Д. Шмельова та ін. Однак багатомірність об'єкта дослідження породжує проблеми, які вимагають нових підходів до їхнього вивчення. Динаміка притаманна різним розрядам лексики. З огляду на це актуальним є аналіз кольоративів – одного з найпоширеніших лексичних шарів української мови. У виявленні зрушень у семантичній структурі лексем на позначення кольору доцільно звертатися до поетичної мови, яка є однією з чутливих сфер, що відбиває найтонші зміни у значенні слова. У поетичній мові слова виконують не тільки номінативну, а й естетичну функцію. В. С. Калашник зазначає, «що слововживання в поетичній мові ґрунтується головним чином на творчому використанні потенційної здатності слова до семантичного ускладнення» [2, с. 19]. Хоч образне значення не може вважатися компонентом семантичної структури слова, однак його виникнення змінює семантику слова, створює конотацію, визначаючи прагматичну частину лексичного значення. Художня література, зокрема поезія, дає багатий матеріал для вивчення семантики слів у її динаміці. Для спостереження над семантикою кольоративів нами обрано поезію Є. Маланюка.

Актуальність дослідження полягає в необхідності характеристики колірної картини світу в українській поезії початку і середини ХХ ст. як фрагмента мовної картини світу, що дає ґрунт для узагальнень щодо розвитку лексико-семантичної системи української мови означеного періоду – одного з визначальних етапів історії літературної мови.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Семантику кольору у фольклорі досліджувала С. Єрмоленко. Художньо-образну кольористику прозових творів аналізували Т. Бунчук, М. Братусь, Н. Борисенко. Лексико-семантичне поле жовтого кольору у колірній картині світу О. Олеся було предметом дослідження Т. Ковальнової, а колористичні ад'єктиви білого і чорного в поетичному тексті вивчала Н. Бобух. Праці Н. Грицик, Г. Губаревої, Н. Бабиш відображають окремі аспекти функціонування кольоративів у поетичному словнику Ліни Костенко. Н. Бабиш, зокрема, констатує: «Стилїтика кольору у поезії Ліни Костенко зумовлена переважно світом символів, що презентують колір як одну з форм авторського бачення навколишньої дійсності».

Мета і завдання статті – визначити стилістичні та семантичні функції назв *синьої та золотої* гами кольорів у поетичному словнику Євгена Маланюка, з'ясувати особливості та закономірності вживання цих колірних значень, простежити їхні функціонально-стилістичні особливості. Поетичні тексти Є. Маланюка вже були предметом детальних мовознавчих (О. Семенець, О. Синельникова, Т. Терновська, Л. Ставицька, О. Тищенко) і літературознавчих (М. Неврлий, С. Гординський, І. Дзюба, Ю. Шевельов, Т. Салига) студій. Однак немає праць, де було б представлено характеристику кольорового спектра у проекції на мову поетичних текстів Є. Маланюка, продемонстровано закономірності й особливості образно-естетичного й експресивного розвитку текстових реалізаторів цього категоріального поняття. Це умотивовує потребу системного опису кольорового спектра (у нашому дослідженні *синьої та золотої* гами кольорів) у поезії Є. Маланюка; характеристику персонжів, пейзажів, почуттів, образів, поєднуючи стилістичний та семантико-структурний аналіз прикметників на позначення кольору, окреслення його структурно-семантичних і функціонально-стилістичних параметрів, визначення мовно-естетичних функцій лексики з кольоровою семантикою в індивідуальному поетичному дискурсі.

Лексика наближає нас до розуміння мовної особистості письменника. Тому дослідження лексики на позначення кольору видається цілком умотивованим.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ми погоджуємося з думкою Р. Зорівчак, що найбільша кількість епітетних конструкцій побудована саме на колірних лексемах [1, с. 25].

«Пласт колірних метафор виявляється чи не найсприятливішим до концептуально світоглядних ідей кожної епохи у тому розумінні, що із ряду колірних епітетів неважко вичленувати ті одиниці, що стають ідіолейтмотивними на певному історичному етапі розвитку поетичної мови» [5, с.78].

Для дискурсу Є. Маланюка актуальна традиція використання *синьої* гами кольорів (*синій, блакитний, голубий*). Синій колір пов'язаний з фізичною потребою в спокої. Синій колір – це колір неба; це символ вірності, постійності, відданості вічним цінностям; це символ щастя, ідеалу; це найзаповітніші мрії та прагнення. Це символ чистоти, високого духовного та інтелектуального життя.

Автор використовує синю барву як у прямому, так і переносному значенні. Однойменні епітетні ознаки вживаються:

– у **прямому значенні**: *далеч моя синя, сині очі, синій погляд, синій салон, синє море, жилки сині, синій степ, блакитним барвінком, блакитна путь, море блакитне: Ковтатимуть далеч синю / І очі мої і уста [3, с. 39]; Нічних очей, – я п'ю їх синій чар, / Закоханий в розквітлії долоні [3, с. 54]; І, певно, тишив сині його очі [3, с. 317]; Мені зустрінуться очі, повні, сині [3, с. 448]; Але горить блакитний зір [3, с. 408]; І в погляді синім пізнав я відвічну сестру [3, с. 257]; В салоні синьому одна / В модерній сукні ясно-сірій [3, с. 60]; На березі синього моря / Там живуть тверді і прості люди [3, с. 163]; Та й солоня ж, як кров їх – / Варягів синього моря [3, с. 166]; Море блакитне і лагідний бриз / Яхт білокрилий [3, с. 435]; Що ж жде мене прапор корсара / Двадцятиглавий бриг і блакитна путь [3, с. 458]; І цілую руку в жилках синіх [3, с. 43]; І по синіх степах дикий вітер повіяв примару / Щоб журисть і жахать... [3, с. 42]; Між зеленої руті – блакитним барвінком встеле [3, с. 237];*

– у **переносному значенні**: *Розплющив день блакитні очі / Сніжинок сльози – срібний пух [3, с. 108]; Бились бурі золоті і сині [3, с. 125]; Симфонія, а не прозорий сон / Замерзлий в нерухомій синій кризі [3, с. 364]; Вітром з гір долітав голубий сніговий аромат / Дзижчить гарячий синій воздух [3, с. 475]; синю браму відчини [3, с. 274].*

Означення *неба, далечі, води, морозного дня* вербалізовані, як абстрактні назви: *синь, синява, блакить, голубінь*. У семантиці цих іменників є ознака кольору: *А тут все так одвічно-просто / Ся синь і спокій небуття [3, с. 34];*

Ще вабить в синь співуча далеч / Зітханням теплої землі [3, с. 67]; Весна і синь. Пісень і слів не треба / Лови, вслухайсь. Дивись в нічну глибіню [3, с. 95]; Все далі висиха Синюха / І лине її весела синь [3, с. 97]; Розплавить сталь височини / Й крізь синь небесного віконця [3, с. 111]; Тільки синь, тільки глиб, тільки спокій [3, с. 135]; У небі глибиніє древня синь / Внизу прозора вереснева тіню [3, с. 175]; Ось і голе галуззя і зимна синь / Непомітно настала осіню [3, с. 178]; Розгортається синь даліни [3, с. 217]; Все вище, вище – й синь ясна [3, с. 244]; Враз д'горі, в синь, в зеніти Бога – Слова / Вогненным святом духа завирує [3, с. 251]; В бездоннім зорі – зимна синь [3, с. 262]; Аж з'явиться спасенна синь [3, с. 300]; Щоб скерувати зір у синь ясну [3, с. 315]; І сяє іонійська синь густа /

Від меду й мірри сонця [3, с.311]; *І знявшиш у глибинну синь / Смерекові згубивши скальти* [3, с. 450]; *Темніша синь синюшної води* [3, с. 412]; *Листопад утопив краєвиди / У розпалену золотом синь* [3, с. 611]; *Крізь легкий дим хмільного ладану / Я бачу синяву ясну* [3, с. 73].

У даних контекстах актуалізована сема 'спогадів', 'ностальгії'. Автор передає інтимні почуття та переживання ліричного героя. Найяскравішими мовними засобами виражено любов поета до землі. Епітети *весела, ясна, спасенна, древня* конкретизують позитивну настроєвість стрижневої номінації *синь, синява*. Високу поетичну тональність цих слововживань підтримують дієслова: *вабить, лине, глибиніє, з'явиться, сяє*.

Синій колір асоціюється з гармонією, спокоєм, тихим смутком. Таке розуміння цієї барви помітне в пейзажній ліриці Євгена Маланюка: *Крізь вітер, негоду осінню / хай сонце, хай місяць – отак / Ковтатимуть далеч синю / І очі мої і уста* [3, с. 39]; *Безмежся! Зачарований тобою, пливу в тебе! В твоїй п'яний синій хміль* [3, с. 32].

Лексема *блакить* входить до складу оригінальних, okazіонально-віднайдених епітетних структур: *Вже вересень в лункій блакиті тоне* [3, с. 344]; *А над тобою нежива блакить* [3, с. 580]; *Воркував голуб за її плечима / Крильми срібними краєв вічну блакить* [3, с. 23]; *Вгорі блакить блаженна і широка* [3, с. 276] *На цілим краєм до далеких гір / Над тихою блакиттю галлілейських* [3, с. 501].

Лірико-романтичана експресія спостерігається в наступних поетичних рядках: *Ще високо в блакиті має / Старої перемоги стяг* [3, с. 91]; *Все той самий гекзаметр, що ще за Гомера / під блакиттю Еллади розмірено гримів* [3, с. 294]; *На цілим краєм до далеких гір / Текла в блакиті висота* [3, с. 557].

Спостережено, що колір і форму як компоненти внутрішньої форми лексеми *блакить* Євген Маланюк естетизує в порівнянні: *Сяє сінню сіра вись / Ріка розтопиться блакиттю* [3, с. 477].

На тлі необмеженої дієслівної сполучуваності номінації з колірною семантикою *синь, блакить, голубінь* вичленовуємо тематичну групу з семантикою 'звук': *День дзвенить – золота голубінь / День співає – блакитна безодня* [3, с. 135]; *Дзвенить вода. Це він, це він синіє / Балада хвиль – Дніпро* [3, с. 140]. *А ось дзвенять блакиттю береги* [3, с. 291]; *І над парком зелений дим /*

Задзвеніли б блакитним дзвоном, / Заструмили б теплом золотим [3, с. 404]; *Десь дзвенить золота голубінь* [3, с. 135]; *Дзичить гарячий синій воздух* [3, с. 475], в якій семантика безпосередньо підтримується дієсловами: *дзвенять, дзичить* й опосередковано передана через іменники: *спів, мелодії* в наступних рядках: *Мов полум'я блакитне лине спів* [3, с. 268]; *Зеніт мелодії в блакиті / Ще синь і хвилі і трава* [3, с. 348]; *прикметники: лунка, співучим: Хатки в пухкім снігу й блакить така лунка* [3, с. 236]; *Сріблом співуче: «добридень» / Вийди на мури блакить* [3, с. 493]; *Пливе, пливе блакитна широчінь / Росте, росте співучим колом обрій* [3, с. 372].

Нерідко функціонально-семантичне структурування метафор із ключовими словами *синій, синь, блакитний, блакить* відбувається в екзистенційно-філософському напрямку:

про поетичну творчість:

*Землі в цвіту, хмарок на синім дні
Щоб забуяла знов моя палітра* [3, с. 52];

про майбутнє:

*Де ж неба мертвого обіти?
Майбутніх літ весела синь?* [3, с. 56];
*Щоб потім в золотій нестямі літа
Благословлять блакитну висоту* [3, с. 189].

про минуле:

*Чергою блакитних примар
Минуле безсонно тривожу* [3, с. 200].

Психологічно навантажений сегмент внутрішнього портрета ліричного героя передано складними метафоричними конструкціями, в яких інтимні почуття, переживання ностальгії, спогадів стимулює колірною ознакою: *В твою далеку синь я обрій відчинив / Над тобою єдвабного неба – синь. / Ніч – і ти, закривавлено синя* [3, с. 131]; *...в блакитній жилці бивсь нерівний живчик* [3, с. 270]; *І кожен біль кривоточив. І от / Поглинює тебе блакитний безум* [3, с. 479]; *Тим успіхом блакитним, нечутливим – По тобі так, як і до тебе* [3, с. 499]; *Але твоя скептична просинь / Є глибша за найвну синь* [3, с. 524]; *А дні пливають – мелодія в магичнім цвіту / А дні дзвенять як золото в лазурі* [3, с. 136]; *А мені ти блакитним мутом / В золотім полудневім меду* [3, с. 137]. *І все частіш пригадується синь* [3, с. 598].

До стійких унормованих традицією типів епітетизації належить поєднання кольоративів *синього, блакитного із золотим*. Поетичний зміст цих складних асоціативних образів визначає естетичне чуття автора, адже *синій, блакитний, голубий* – це колір неба, води, а *золотий* – сонця, пшеничного поля, земної і небесної величі, енергії, світла: *Бились бурі золоті і сині* [3, с. 125]; *Над нами золото полудня / І вічності блакитний шум* [3, с. 222]; *І от земля – не золото, а мідь / І небо – не блакить, але – залізо* [3, с. 326]; *А вколо – хлібороби міднолиці, / Висока синь і золоті жита* [3, с. 334]; *День продзвенів жагучим золотом сонця / День пролунав п'янким блакитним зором* [3, с. 445]; *Нині над Балтиком знов висока блакить іонійська / День – одноокий циклоп, пролетів пісок золотий* [3, с. 492]; *Воно іде, воно пливе / Блакитно - золотава повінь* [3, с. 529]; *Глянь, як блакить глибиніє / І ялини підкреслюють золото дня / І пружива їх зелень яріє* [3, с. 531]; *Нитками золота прошита блакить. Ідеши і напівснии* [3, с. 275]; *День імлистий був. / Лиш сонце плямам обсипало сизу далечінь, / Криючи за голубими брамами / Променисті золоті мечі* [3, с. 392]; *Як міраж океану мріє Гаїті – / Пливучого острова золото й синь* [3, с. 458]; *Тремтів золотавий обрій. У блакиті / Грав Аполон на ліру золоту* [3, с. 568]; *Крізь золото осіння просинь / Цілує сонний краєвид* [3, с. 67].

Отже, таке поєднання кольорів у поетичному осмисленні Є. Маланюка виявляється дуже містким, багатоплановим, адже вони виражають загальну позитивну оцінку й авторське ставлення до зображуваного. «Так зродився ти з хвиль злото-синіх космічних вібрацій», – писав Євген Маланюк про появу неповторного поетичного таланту Павла Тичини. Ці слова певною мірою стосуються самого автора.

Своєрідне значення мають кольоративи в порівняннях. Адже кольори – не самоціль, вони приходять на допомогу слову, увиразнюють емоційно-експресивне забарвлення: *Зір прозорий, як синій простір* [3, с. 163]; *Тануло небо, як віск голубий* [3, с. 194]; *Дзвінкий, як синь, прозорий, як кришталь* [3, с. 42].

Відомо, що «понятійна група кольору [...] становить рухливий пласт лексики, здатний до семантичних і стилістичних зрушень у поетичних контекстах», – слушно зауважує Л. Пустовіт [4, с. 81].

Осмислення й оцінювання «свого» простору у мовосвіті Євгена Маланюка здійснюється через упізнавані актуалізовані як мовні знаки

культури та історії образки: *Він золотом у лазурі/ горів на своїй горі* [Київ – автор.]; [З, с. 239]. Порівняємо небо над Нью-Йорком, Римом, (а це «чужий» простір): *Прямокутник блакиті над проваллям Бродвею* [З, с. 507]; *Рим твій бездонна блакить просякла* [З, с. 510].

Символічні значення кольоративу *золотий* широкі та заміфологізовані.

В українському фольклорі *золотий* – символ:

– *жіночої краси: То сніг вишень, не золото очей* [З, с. 269]; *Тихий присмерк очей золотіє в них лагідний вечір/ материнське є щось у завчасній оцій сивизні* [З, с. 480];

– *пшениці або жита, хліба взагалі: Плекавши мудроці спокою/ На морем золотих пшениць / Німа, як ніби не шуміла / єдвабом золотих пшениць* [З, с. 111]; *Легкий вітер напружує крила,/ Гнаний леготом золотих хвиль/ Сонця спів в стиглім золоті нив* [З, с. 113];

Символ *золотий* має значення:

– *такий, що прийняв своє забарвлення від сонця: Аж поки сонця золота стріла / не задзвеніла й не протяла душу* [З, с. 51]; *Ось*

– *путній вітер в сонці золотім* [З, с. 508];

– *такий, що прийняв своє забарвлення від кольору осінньої природи:*

В простори золотом рясні/ В жалоби жовтої єдваби [З, с. 90]; *Над синім сріблом степової річки/ Лямований легким золотом верб* [З, с. 388]; *Справді, жовтень розквіта/ Рожевим золотом на землі нетлінній* [З, с. 460]; *Жовтень(Кесарю багрянородний)/ Ніс весну на лезі золотім* [З, с. 125].

Прикметник *золотий* означає і конкретні предмети, наприклад, литаври, тризуб: *І золоті литаври будуть бити* [З, с. 564]; *Він несе в залізних кістях золотий тризуб* [З, с. 325].

Показовим для поезики Є. Маланюка є вживання іменника *позолота* та дієслова *золотіє* в метафоричних конструкціях з екзистенційним значенням: *В туманах моїх нічних уяв, де дощ ізлине позолоту* [З, с. 67]; *І лагодою сяє стиглий лад і спогад золотіє* [З, с. 491].

Загалом створюється враження, що Є. Маланюк сприймає навколишній світ через колір – настільки насичена природними барвами (синіми, золотими) його віршована мова.

Золотий зі значенням «дорогий», «рідний» вживає автор на позначення землі в поезії «Балтійська сюїта»: *І верталися до землі золотої / сапфірово-безмежним шляхом кораблі* [З, с. 294]; зі

значенням «стиглий» – у вірші «Серпневі строфи»: *Літо тане, як віск. Догоряє підскарбій – серпень / Смертна постеля його – золото пізніх плодів* [3, с. 339].

На переливах семантики кольору й часу постає *генитивна метафора*: *Там палає барокова брама / Старовинним золотом століть* [3, с. 255].

Отже, назви золотої барви стилістично марковані й репрезентують позитивну аксіологічну семантику.

Водночас ще в Біблії зафіксовано й негативне ставлення до золотого. Коли ж золото перестає бути символом багатства, а саме стає багатством, воно втрачає символіку святості та стає символом наживи: *Московське золото і людські злидні* [3, с. 283]; *Всю палючу отруту злості / на сусальне золото Кремля* [3, с. 163]. Отже, золото – це символ і могутності, і багатства.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проведений нами аналіз поетичних творів з погляду кольористики свідчить про те, що цим виражальним засобом автор послуговується, аби поряд із звуковим і зоровими образами відтворити сувору дійсність, драматизувати віршовий рядок, емоційно вплинути на читача. Семантика слів пов'язаних із *синім, голубим, золотим* кольором, досить прозора. Поетичний зміст складних асоціативних образів із цими епітетами визначає естетичне чуття автора, адже *синій, блакитний, голубий* – це колір неба, води, а *золотий* – сонця, пшеничного поля, земної і небесної величі, енергії, світла. Однак у структурі поетичних слововживань автора ці лексеми часто периферизуються, ситуативно акцентованими для *синього, голубого* стають семи 'спогади', 'ностальгія', 'туга', для *золотого* – 'дорогий', 'рідний'. Отже, майстерне поєднання в колірній палітрі *синього, голубого і золотого* кольору свідчить про те, що поет засвоїв найкращі традиції вітчизняної та світової літератури.

Загалом стаття не окреслює всього кола проблематики кольористичних досліджень у поетичному дискурсі Євгена Маланюка, однак це не применшує важливості тих концептуальних висновків, які можуть стати основою для теоретичного узагальнення мовознавчих підходів до цієї проблеми.

Перспективи подальшого наукового дослідження означеної проблеми пов'язуємо з докладним вивченням кольористики в поетичному дискурсі Євгена Маланюка.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Зорівчак Р. Епітетні конструкції / Р. Зорівчак // Урок української. – 2000. – № 4. – С. 25-26.
2. Калашник В. С. Особливості і слововживання в поетичній мові : навч. посіб. / В. С. Калашник. – Х. : ХДУ, 1985. – С. 33.
3. Маланюк Є. Поезії / Є. Маланюк. – Л. : УПІ ім. Івана Федорова, «Фенікс Лтд», 1992.
4. Пустовіт Л. О. Словник української поезії другої половини ХХ ст. (семантико- функціональний аспект): автореф. дис. ... докт. філол. наук. : спец. 10.02.01. «Українська мова» / Л. О. Пустовіт. – К., 1993. – 20 с.
5. Ставицька Л. О. Динаміка художньої семантики епітета блакитний в українській поетичній мові ХХ ст. / Л. О. Ставицька. – Українська мова з минулого в майбутнє : матер. наук. конф. – К., 1999. – С. 79.
6. Ставицька Л. О. Естетика слова в українській поезії 10–30 років ХХ ст. / Л. О. Ставицька. – К. : Правда Ярославичів, 2000. – С. 78.

Прокопович Лидия. «Нитками золота прошита блакить...» (семантика и стилистические функции синего и золотого цвета в поэтическом дискурсе Евгения Маланиюка). В статье рассматривается лингвостилистическая составляющая лексики на обозначение цвета в поэтическом дискурсе Евгения Маланиюка. Автор анализирует синюю и золотую гамму цветного спектра, определяет закономерности и особенности образно-эстетического и экспрессивного развития текстовых реализаторов этого категориального понятия. Установлено, что соединение стилистического и семантико-структурного анализа прилагательных на обозначение цвета, определение функционально-стилистических параметров и эстетических функций в индивидуальном поэтическом дискурсе в современной лингвостилистике есть важнейшей составляющей для определения связи между мировоззрением и индивидуальным стилем выдающегося мастера художественного слова.

Ключевые слова: лексическое значение, дискурс, имя прилагательное, эпитет, метафорическая конструкция, окказиональные эпитетные структуры, ассоциация.

Prokopovych Lidiya. «Golden Threads Go Through the Blue...» (Semantic and Stylistic Functions of the Names of the Blue and Golden Chromatic Spectrum in Yevhen Malaniuk's Poetical Discourse). The article deals with the linguistic and stylistic contents of the vocabulary with the chromatic semantics in the poetry of Yevhen Malaniuk. The author analyses the blue and golden color palette range, shows the principles and peculiarities of the figurative, aesthetic and expressive development of the text distributors of this categorical concept. It has been clarified that combining stylistic, semantic and structural analysis of color describing adjectives, studying the functional and stylistic parameters, defining the linguistic and aesthetic functions of the vocabulary with chromatic meaning in the individual poetic

discourse remains actual in the modern linguostylistics for tracing the links between the author's idiosyncrasy and his worldview.

Key words: lexical meaning, discourse, adjective, epithet, chromatic range, metaphorical construction, occasionally found epithet patterns, association.

УДК 811.161.2'42

Віра Пустовалова

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ КОДІВ

У статті розглянуто сучасні підходи до трактування поняття лінгвокультурного коду. Виявлено типологічні й функціональні характеристики лінгвокультурних кодових систем, описано способи їхньої класифікації та ієрархічного впорядкування. Для позначення в лінгвокультурології систем нижчого рівня використано термін «субкод».

Ключові слова: лінгвокультурний код, субкод, семіосфера, вторинна номінація, субстанціональний код, концептуальний код.

Постановка наукової проблеми та її значення. Ідею антропоцентричності мови на сьогодні можна вважати загальноновизнаною: для багатьох мовних утворень уявлення про людину є природною точкою відліку. Формування антропоцентричної парадигми спричинило розгортання лінгвістичної проблематики в бік людини та її місця в культурі, адже в центрі культури та культурної традиції стоїть мовна особистість в усьому її різноманітті. У рамках цієї парадигми активно розвивається лінгвокультурологія – наука, «орієнтована на культурний чинник у мові і мовний чинник у людині» [19, с. 38]. Говорячи про завдання, які ставить перед собою ця наука, М. Толстой відзначив, що вона «орієнтує дослідника на розгляд співвіднесеності та зв'язку мови і культури, мови і народного менталітету, їх взаємозалежності та різних засобів їх кореспонденції» [21, с. 27].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема взаємовідповідності мови, культури та етносу не нова. Ще на початку ХІХ ст. її намагалися розв'язати німецькі вчені брати Грімми, а найбільшого